

ΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΙ ΤΟΥ ΣΥΡΜΟΥ

Τὸ ἔτος 1889 ὑπῆρξε γόνιμον εἰς ἀσθενείας ἐπιδημικᾶς, διαφέρει δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐκείνων ἐτῶν, ὅσα ἀφῆκαν θλιβεράς ἀναμνήσεις εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, μόνον ὡς πρὸς τὸν ἦπιον καὶ σχετικῶς οὐχὶ τόσοσιν τραχὺν χαρακτῆρα τῶν κατὰ τὴν διάρκειάν του ἐνσηκαστῶν ἀσθενειῶν.

Τὸ ἔτος 1889 ἀφῆκεν εἰς τὸν κόσμον τὴν ἀνάμνησιν τοῦ δαγγείου καὶ τῆς ἱμφλουέντσας, ἀσθενειῶν, αἱ ὁποῖαι ὅσον καὶ ἂν πολλαχοῦ ἰλαρῶν μόνον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, συζήτησεων ἐγένοντο πρόξενοι, ἔχουν ἐν τούτοις διὰ τὴν ἐπιδημιολογίαν σπουδαιότητα μεγάλην καὶ θὰ ἔχουν τοιαύτην ἐφ' ὅσον δὲν ἐξακριβωθῇ μετὰ θετικότητος ἢ γένεσις αὐτῶν καὶ ὁ ἀληθὴς λόγος τῆς ὑπάρξεώς των.

Καὶ ναὶ μὲν δὲν εἴμεθα πλέον καθ' ὅλοκληρίαν ἄμοιροι πάσης γνώσεως, σχετιζομένης πρὸς τὴν αἰτιολογίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν τούτων, ἐν τούτοις αἱ γνώσεις ἡμῶν αὐταὶ εἶνε ἀκόμη λίαν ἀτελεῖς, ἐν μέρει μὲν, διότι μετεδόθησαν ἡμῖν ἐξ ἄλλων χρόνων, ἀνομοίαν πρὸς τοὺς ἡμετέρους ὡς πρὸς τὰ μέσα ὅσα τότε διέθεταν ἢ ἐπιστήμη εἰς ἔρευναν καὶ παρατήρησιν παραπλησίων ἀσθενειῶν, ἐν μέρει δέ, διότι καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ τὴν σήμερον, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν νοσημάτων τούτων, δὲν ἠμποροῦμεν πάντοτε καὶ ὁσάκις ἂν θέλωμεν νὰ θέσωμεν εἰς ἐνέργειαν τὰς τελειοποιημένας ἡμῶν ἐξερευνητικὰς μηχανὰς.

Ἐπομένως ὅ,τι καὶ ἂν εἴπωμεν κατωτέρω περὶ δαγγείου καὶ ἱμφλουέντσας χρήζει συμπληρώσεως, ἀδιάφορον ἂν ἢ συμπληρωσις αὐτῆ εἶνε δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ μόλις μετὰ παρέλευσιν ἐνιαυτῶν καὶ ἀφ' οὗ γίνωσιν ἐπανειλημμένα παρατηρήσεις καὶ μελέται ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης. Ἴσως μάλιστα ἀντὶ συμπληρώσεως ἐπέλθῃ ἀνατροπὴ τῶν νῦν περὶ τῶν ἐπιδημιῶν τούτων ἐπικρατουσῶν ἰδεῶν. Καὶ τοῦτο εἶνε δυνατόν νὰ γένη, διότι ἐν τῇ φύσει οὐδὲν ὑπάρχει σταθερὸν. Τὸ σταθερὸν ὅμως καὶ βέβαιον εἶνε ὅτι κατὰ παρελθόν ἔτος ἐν διαστήματι ἐξ μηνῶν διαδοχικῶς, ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην, ἐπέσηκον εἰς τὴν Εὐρώπην δύο ἐπιδημῖαι, ὑφ' ὧν ὅπου καὶ ἂν ἀνεφάνησαν οὐδεὶς σχεδὸν ἄνθρωπος ἔμεινεν ἀπρόσβλητος.

Δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐξαλειφθῆ ὀλοτελῶς ἀπὸ τῆς νοτιανατολικῆς Εὐρώπης ὁ δαγγεῖος καὶ ἰδοῦ πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἤρξατο ἀπὸ τῆς Πετροπόλεως ἢ ἱμφλουέντσα νὰ κάμνῃ τὸν γῆρὸν τῆς ἀνα τὴν Εὐρώπην σύμπασαν. Ἡ πορεία τῆς ἤτο ταχύτερα τῆς τοῦ δαγγείου, μᾶλλον ἄτακτος καὶ ἀνώμαλος, δεικνύουσα τῆς ἀσθενείας τὸν δύστροπον καὶ σκαιὸν χαρακτῆρα. χλευάζοντα τὰς ἐπιμόνους προσπάθειάς μας ὅπως τὸν συμβιβάζωμεν μετὰ τὰς μεταβολὰς καὶ διαφόρους κινήσεις τῆς ἀτμοσφαιράς.

Διότι ὅλοι οἱ ἰατροὶ, ἐρωτώμενοι πόθεν ἄρα γε προέκυψεν ὥστε ἐφέτος νὰ παρουσιασθῶσιν αἴσθησις αἱ δύο αὐταὶ ἐπιδημῖαι, θὰ σῶς ἀπαντήσουν, ἐδῶ μὲν, διότι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐξακολουθητικῶς ἐφύσα βορειανατολικὸς ἄνεμος, ἀλλοῦ δὲ διότι ὁ ἀπηλιώτης ἔφερε πολλὴν ὑγρασίαν καὶ ἀλλαχοῦ

διότι τὴν ὑγρασίαν αὐτὴν καθίστα νοσώδη ὁ ἀδικύπως ἐπιπνέων νότος.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἢ διὰ τῶν ἀνέμων ἐξήγησις μᾶς φαίνεται ὀλίγον προβληματικῆ, τοῦλάχιστον ἐφ' ὅσον θέλωμεν εἰς αὐτοὺς καὶ μόνους νὰ ἐπιρρίψωμεν ὅλον τὸ βάρος τῆς εὐθύνης. Ἀλλὰ μήπως δυνάμεθα πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, κατ' ἄλλον τρόπον νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν; Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἠμπορῇ νὰ εὕρῃ ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τὴν ἐξήγησιν τῆς αἰτίας ἐνδὸς φαινομένου, καταφεύγει εἰς ἄλλα μέσα καὶ τὸ προχειρότερον τούτων εἶνε νὰ δημιουργήσῃ μόνος του καὶ αὐθαίρετως μίαν ἐξήγησιν οἰανδήποτε, εἰς τὴν ὁποίαν ἀρκεῖται μέχρις ὅτου τὴν ἀντικαταστήσῃ δι' ἄλλης, πολλάκις οὐχὶ καλλιτέρας τῆς πρώτης.

Παραδεχόμεθα λοιπὸν τὴν σήμερον, ὅτι ἐνεκα τῶν ἐκτάκτων μεταβολῶν τῆς ἀτμοσφαιράς, ἐνεκα τῶν κινήσεων αὐτῆς, τῆς θερμοκρασίας καὶ τῆς πυκνότητος τῶν ἐν αὐτῇ ἀτμῶν, ἐγεννήθησαν, ἐμεγάλωσαν, ἐπληθύνθησαν καὶ ἐξετάθησαν μέχρις ἡμῶν τὰ μικρόβια τοῦ δαγγείου, τὰ ὁποῖα τέως εἶχον τὴν συνήθειαν νὰ ζῶσι, ν' αὐξάνωνται καὶ νὰ πληθύνωνται ἐν χώροις θερμότεραις τῶν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου. Παρόμοιόν τι ὑποθέτομεν ὅτι συμβαίνει καὶ μετὰ τὴν ἱμφλουέντσαν, ἢ ὁποῖα ὡς πρὸς τὸν ὅσον προεκάλεσε πάταγον κατὰ πολὺ ὑπερηκόντισε τὸν ἐξάδελφόν τῆς δαγγεῖου.

Ἀμφοτέροι αἱ ασθένειαι αὐταὶ τὴν πρώτην των ἀρχὴν ἔχουν ἐκ μικροβίων, εἰσχωρούντων ὑπὸ τινος δεδομένου ὅρου εἰς τὸ ἡμέτερον σῶμα καὶ προκαλοῦντων τὰς ταραχὰς ἐκεῖνας, τὰς ὁποίας ἐκάτερον εἶδος αὐτῶν εἶνε ἱκανὸν καὶ ἐκ φύσεως προωρισμένον νὰ προκαλέσῃ.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι καὶ αἱ ασθένειαι αὐταὶ ἀναγονται εἰς τ' ἄλλα ἐκεῖνα νοσήματα, τῶν ὁποίων ἀνευρέθη τὸ ἰδιάζον μικρόβιον, τῶν ὁποίων ἐπαρκῶς ἐμελετήθη ἡ φύσις, ἢ πορεία καὶ τὸ τέλος, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι μᾶς γνωρίζουσι καὶ τὰ γνωρίζομεν πολὺ καλὰ. Τὸ ἴδιον συνέβη τώρα καὶ μετὰ τὰς δύο νέας ἀσθενείας, μετὰ μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι ἡ γνωριμία μας ἐπῆλθε λίαν ἀπρόοπτος καὶ ἐξαφνικῆ καὶ διὰ τοῦτο ἐτρομάξαμεν οὐκ ὀλίγον.

Ἀδίκως ὅμως, διότι ἢ καθ' ἡμᾶς κοινωνία τρέφει ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς ἄλλας ἀσθενείας, πολὺ κινδυνωδεστέρας τοῦ δαγγείου καὶ τῆς ἱμφλουέντσας, ἀποδεκατίζεται ὑπ' ἄλλων ἐπιδημιῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων, παρ' ὅλας τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, οὔτε ἀπ᾿ ἀλλάγῃ οὔτε θὰ κατορθώσῃ βεβαίως ποτὲ ν' ἀπαλλαγῇ.

Αὐτὸς ὁ ἀπροσδόκητος κ' ἐξαφνικὸς τρόπος, μετὰ τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπεσκέφθησαν αἱ δύο αὐταὶ ἐπιδημῖαι, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πολλοὺς νὰ τὰς ὀνομάσουν ἀσθενείας τοῦ συρμοῦ. Αὐτοὶ, καὶ μεταξὺ τούτων ἴσως συγκαταλέγονται καὶ τινες τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν, μυκτηρίζοντες τοὺς ἰατροὺς, ὡς βλέποντας παντοῦ μικρόβια καὶ βακτηρίδια, λέγουσι ὅτι τὰ μικρόβια εὕρισκονται μόνον εἰς τὰς κεφαλὰς των, ἢ δὲ ὑπαρξίς των χρεωστεῖται ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν τοῦ σημερινοῦ ἐπιστημονικοῦ συρμοῦ.

Ὁ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν τόσον ἀνάξιος λόγου οὗτος ἰσχυρισμὸς οὐρεῖ πολλὰ καὶ κατόπιν τοῦ σοβαρὰς συνειπίας διότι πολλοί, παρασυρόμενοι καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι ὀφείλουν καὶ αὐτοὶ εἶτε οὕτως εἶτε ἄλλως ν' ἀποτίνουν τὸν φόρον τῶν εἰς τὸν συρμὸν καὶ ὅτι δὲν ἔχουν ἀνάγκη προσταξέως καὶ ἐπιμελημένης θεραπείας τῶν ἄλλως ἐλαφρῶν καὶ ἀκινδύνων συμπτωμάτων, τὰ ὅποια προκαλεῖ ἡ ἐπιδημία, γίνονται θύματα ἐπὶ τέλους τῶν χλευαζομένων μικροδυνῶν, ἀφίνοντες εἰς τοὺς οἰκείους τῶν τὸν κόπον νὰ μετανοῶσι διὰ τὰ ἴδια τῶν σφάλματα.

Ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θαγγείου καὶ τῆς ἰμφλουέντζας ἀποθνήσκουν ἀνθρωποὶ περισσότεροι τοῦ συνήθους εἶνε ἀναντιρρήτως ἀποδεικνύμενον, ἀλλ' εἶνε ἀκόμη ἀμφίβηλον, ἐὰν οἱ πλεονάζοντες οὗτοι ταξιδιωτὰι τοῦ Χάρωνος ἐστάλησαν εἰς τὸν Ἄδην ὑπὸ τῶν καινοφανῶν μικροβίων, ἢ ὑπ' ἄλλων ἀσθηνειῶν, μὴ ἔχουσιν πρὸς τοῦτο καμμίαν ἀνάγκη τῆς συμπράξεως τῶν ἐπιβούλων τούτων μικροργανισμῶν.

Ὅπως δὲ ποτε διὰ νὰ ἐνοήσωσιν οἱ πολλοὶ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἐκθέτομεν ἐνταῦθα ὅσον τὸ δυνατόν ἀπλούστερον τὴν μάλλον πιθανὴν ἐξήγησιν τῆς ἐμφανίσεως καὶ τῆς δράσεως τῶν κρυφῶν τούτων ἐχθρῶν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ὀργανισμῷ.

Ἡ πεῖρα καὶ ἡ παρατήρησις μᾶς διδάσκει, ὅτι αὐτὴ ἡ περιοδικὴ ἐμφάνισις καὶ ἐξάπλωσις τῶν ἀσθηνειῶν τούτων ὀφείλεται εἰς παράγοντας, οἱ ὅποιοι, παρουσιαζομένων καταλλήλων περιστάσεων, γεννῶνται καὶ αὐξάνονται ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ, ἐν τῷ στοιχείῳ μετὰ τοῦ ὁποίου καὶ ὁ ὀργανισμὸς μας διατελεῖ εἰς ἀδιάκρον συνάφειαν. Ὅτι δὲ οἱ παράγοντες οὗτοι πρέπει νὰ εἶνε ἄτομα, ἔχοντα ἴδιον βίον, σώματα ὀργανικὰ, γεννώμενα δηλαδὴ, βιοῦντα καὶ ἀποθνήσκοντα, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος, τὸ ὁποῖον φέρει ἡ παρουσία τῶν πανταχοῦ, τὸ ὁποῖον ἀποτέλεσμα εἶνε καὶ λέγεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπιδημία, ἢ ὅποια καὶ αὐτὴ, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ ἐν ἕκαστον ἐκ τῶν ἀναριθμητῶν ἀτόμων, τὰ ὅποια ὅλα ὁμοῦ τὴν προκαλοῦν, ἐμφανίζεται, γεννᾶται δηλαδὴ, ἀκμάζει κ' ἐπὶ τέλους φθίνει κ' ἐξαφανίζεται.

Εἶνε ἄρα οἱ παράγοντες καὶ τῶν ἀνωτέρω δύο ἐπιδημιῶν μικροργανισμοὶ καὶ τοὺς φιλοξενούμεν ἡμεῖς εἰς τὸ ἡμέτερον σῶμα, πολλὰ καὶ μὲν χωρὶς νὰ τὸ ἡξέυρωμεν, πάντοτε δὲ χωρὶς καὶ νὰ τὸ θέλωμεν.

Ναί· διότι ἐὰν φέρωμεν μίαν πληγὴν εἰς τὴν χεῖρά μας ἢ εἰς τὸν πόδα, εἰς τὴν βράχιν ἢ ἄλλου πού τοῦ ἡμέτερου σώματος ἡμποροῦμεν νὰ περιρριθώμεν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἐντὸς τοῦ οἴκου καὶ νὰ καλύψωμεν τ' ἀνοικτὰ μέρη τοῦ σώματός μας μ' ἐπιδέσμους καὶ ἄλλας ὕλας προστακτικὰς, καθ' ὅσον πρὸ ὀφθαλμῶν μας ἔχομεν τὴν πληγὴν ἐκείνην ἀνοικτὴν καὶ τρέμομεν ἐκ φόβου ἕως ὅτου κλείσῃ. Ἀλλὰ τὰς ἄλλας πληγὰς ἡμῶν, τὰς ἐν τῷ σώματι, οὔτε τὰς βλέπομεν, οὔτε ἀσχημίζουσι αὐταὶ τὴν κατὰ τὸ φαινόμενον καλὴν ὄψιν τοῦ ἡμέτερου σώματος, δὲν ἐμάθομεν δὲ νὰ δίδωμεν καὶ εἰς αὐτὰς ὅσην σημασίαν δίδομεν εἰς τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος ἡμῶν συμβαίνοντα.

Καὶ ἐν τούτοις ὁπόση διαφορά ὑφίσταται μετὰ τῆς ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ ἡμέτερου ὀργανισμοῦ! Ἐὰν τὰ ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσ-

σης κρυπτόμενα θαυμάσια εἶνε ἀσυγκρίτως περισσότερα τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς παρουσιαζομένων, τὰ θαυμάσια τοῦ ἐσωτερικοῦ ἡμῶν ὀργανισμοῦ οὔτε καὶ σύγκρισιν ἐπιδέχονται πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς τοῦ ὄψεως συμβαίνοντα. Ἀπλῶς λαμβανόμενον καὶ ἐξεταζόμενον τὸ ἡμέτερον σῶμα ἀρχήθην δὲν ἦτο καὶ δὲν ἡμπορεῖ τις νὰ τὸ παρομοιάσῃ μὲ ἄλλο τι καταλληλότερον ἀντικείμενον, παρὰ μὲ φύλλον, τοῦ ὁποίου αἱ δύο ἄκρα ἐκάμφθησαν κυκλωτερῶς καὶ συναπνητήθησαν καὶ προσκολληθήσαν καὶ ἐσχημάτισαν ἐπὶ τέλους κύλινδρον, περικλιεῖοντα χωρὸν κοῖλον καὶ σωληνοειδῆ. Τὸ φύλλον τοῦτο, φυσικῶς, ἔχει δύο ἐπιφανείας, τὴν μὲν ἐξωτερικὴν, τὴν δ' ἐσωτερικὴν περιβάλλουσαν τὸν κενὸν χωρὸν. Οὕτω καὶ ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς φέρει ἐσωτερικὴν ἐπιφανείαν, ἢ ὅποια, καθὼς καὶ τὰ ἐν τῷ ὑπ' αὐτῆς περικλειομένῳ χώρῳ ὄργανα, εἶνε ἐκτεθειμένη εἰς τὰς αὐτὰς καὶ ἐτι πλείονας ἀσθενείας, εἰς ἃς ὑπόκειται καὶ ἡ ἐξωτερικὴ, ἢ ἐπιδερμὶς. Εἶνε δὲ εἰς πλείονας ἀσθενείας ἐκτεθειμένη διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι αὐτὴ ἐργάζεται πολὺ περισσότερον τῆς ἐπιδερμίδος.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ὅσον περισσότερον ἐργάζεται ὄργανόν τι τοῦ ἡμέτερου σώματος, ἄλλο τόσον ἐνισχέται καὶ ἐνδυναμώνεται, ἐνταῦθα ὅμως δὲν πρόκειται περὶ ἀπλῆς ἐργασίας, δὲν πρόκειται περὶ ἐξασκήσεως τῶν ὀργάνων τοῦ ἡμέτερου σώματος, ἀλλὰ περὶ ἀγῶνος διηνεκοῦς καὶ ἀκαταπαύστου, τὸν ὁποῖον, ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν, εἶνε ἠναγκασμένους νὰ υποστήσῃ ὁ ἡμέτερος ὀργανισμὸς πρὸς τὴν περικυκλοῦσαν αὐτὸν φύσιν· καὶ ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ ἀκριβῶς ἐγκτεται τοῦ θανάτου τὸ μυστήριον, ὅτι δηλαδὴ τὸ σύνολον ἐργάζεται νὰ καταστρέψῃ τὸ καθ' ἕκαστον, ἢ ὅλη φύσις ἐχθρικῶς διάκειται πρὸς καθὲν τῶν ἐν αὐτῇ πλασμάτων, ἐν ᾧ ἄφ' ἑτέρου ταῦτα εἶνε περικοιμισμένα ὑπὸ τοσοῦτον θαυμασίας διασκευῆς, ὥστε ν' ἀντιπαλαίωσι πρὸς τοὺς πάντοθεν περικυκλοῦντας πολέμιους καὶ νὰ ζῶσιν ἕως οὗ ὑποκύψωσιν, ἐξαντλούμενα ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Ὁ θάνατος ἄρα εἶνε τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνος ὀλοκλήρου τῆς φύσεως πρὸς ἐν ἕκαστον ἄτομον, γεννώμενον ἐν αὐτῇ, βιοῦν καὶ τρεφόμενον.

Ὁ δὲ ἀγὼν οὗτος ἀρχεται εὐθὺς ἐκ γενετῆς καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσπνοῆς τοῦ ἀέρος ὑπὸ τοῦ βρέφους. Ἡ ἀναπνοή, ἢ τόσον εὐεργετικὴ αὐτὴ καὶ διηνεκῆς λειτουργία, ἀνε τῆς ὁποίας δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ζήσωμεν οὐδ' ἐπὶ δύο τῆς ὥρας λεπτά, ἢ ἀναπνοὴ παρέχει εἰς τοὺς ἡμέτερους ἐχθροὺς τὴν καλλίστην καὶ μᾶλλον πρόχειρον εὐκαιρίαν, νὰ εἰσδύσωσιν ἐν ἡμῖν καὶ νὰ ὑποσκάψωσι τὴν ὑπαρξίν μας. Ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ εἶνε διεσπαρμένοι κατὰ μυριάδας οἱ ἀόρατοι ἡμῶν ἐχθροί, τὰ λεγόμενα μικροβία, μετ' αὐτῆς δὲ ἀναμφιβόλως θὰ ἠδύναντο νὰ εἰσχωρῶσιν εἰς τοὺς ἡμέτερος πνεύμονας καὶ δι' αὐτῶν εἰς τὸ αἷμα, ἐὰν ἡ φύσις δὲν ἐπρόϊκτεν ἡμᾶς διὰ φυλάκων, ἐντεταλμένων νὰ ἐπαγρυπνῶσι τὴν εἴσοδον καὶ νὰ φονεύωσι τοὺς ὑπόπτους ξένους.

Καὶ πραγματικῶς ἀνωθεν τοῦ ἡμέτερου λάρυγγος εὐρίσκονται τοποθετημένα κύτταρα τριχοφόρα, ἀενάως κινούμενα καὶ διὰ τῶν τριχῶν τῶν καθαρῶν τὴν μεμολυσμένην καὶ ἀκάθαρτον ἀτμοσφαιρᾷ.

Ἐὰν τὰ κύτταρα ταῦτα πάθωσιν ἢ καταστραφῶσιν ἢ εἰσόδος εἶνε ἐλευθέρα καὶ ἀλλοίωσον εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον· οἱ ἐχθροὶ εἰσέρχονται ἀκωλύτως εἰς τὰ ἐνδότερα καὶ φθάνουν εἰς τὸ αἷμα. Ἡ ἐπιδρομὴ τὴν αὐτὴ ἐντὸς τοῦ αἵματος γίνεται εἰς ἡμᾶς ἐπαισθητῆ κατὰ παράδοξον ὅλας τρόπον· αἰσθανόμεθα ῥίγος καὶ ἀνατριχιάσεις ἐπανειλημμένας. Ἡ ἀνατριχίλα εἶνε τὸ ἐμβατήριον τῶν μικροβίων κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, οὐαὶ δὲ εἰς τὸν μὴ ἔχοντα καλοὺς στρατιώτας πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς. Οἱ καλοὶ στρατιῶται εἶνε τὸ καλὸν αἷμα, εἶνε τὸ αἷμα, τὸ μὴ ἐξησθημένον ὑπὸ τῶν ποτῶν καὶ τῆς κακῆς διαίτης, τὸ μὴ διεσθαρμένον ὑπὸ ἄλλων ἀσθενειῶν προηγθησιῶν ἢ ἐκ κληρονομίας μεταβιβασθειῶν εἰς τὸν ὑπὸ τῶν μικροβίων προσβληθέντα.

Τὸ καλὸν λοιπὸν αἷμα, μετὰ τὴν πρώτην προσβολὴν, μετὰ τὴν ἀνατριχίλαν, συσπειροῦται κατὰ τοῦ πολεμίου καὶ ἀγωνίζεται νὰ τὸν ἀποδιώξῃ, ἢ μᾶλλον νὰ τὸν καταστήσῃ ἀλαβῆ, νὰ τὸν ἀσπλίσῃ. Ἄρχεται λοιπὸν μάχη δεινὴ, καὶ ἡ μάχη αὕτη εἶνε ὁ πυρετός. Ὅπου ὑπάρχει πυρετός, σημαίνει ὅτι ἐκεῖ ἐμβήκαν ἐπιδρομεῖς εἰς τὸ αἷμα, τὸ ὅποιον παλαίει κατ' αὐτῶν. Ἡ διάρκειά τῆς πάλης διαφέρει κατὰ τὸ ποσὸν τῶν εἰσχωρησάντων μικροβίων, διαφέρει δὲ καὶ κατὰ τὸ εἶδος αὐτῶν. Ἐκεῖ ὅπου τὸ ποσὸν αὐτῶν εἶνε μέγα διαρκεῖ περισσότερον καὶ τὸ αἷμα διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ νικηθῇ, ἐκεῖ δὲ ὅπου τὸ ποσὸν αὐτῶν εἶνε σχετικῶς μικρὸν, ἢ τὰ μικρόβια τύχη νὰ εἶνε ἀδύνατα, ἢ πάλη διαρκεῖ ὀλιγώτερον χρόνον καὶ ὁ ὄργανισμὸς ἡμῶν ἀναλαμβάνει μετὰ βραχεῖαν ἀσθένειαν.

Τοιαυτὰ τινα εἶνε καὶ τὰ μικρόβια τοῦ τε δαγγείου καὶ τῆς ἰμφλουέντιζας. Καὶ ἴσως μὲν εἰσέρχονται διὰ μιᾶς πολυάριθμα εἰς τὸ ἡμέτερον αἷμα, ἀλλὰ, μὴ ἔχοντα μεγάλην ζωτικότητα, μετὰ βραχεῖαν πάλην καταβάλλονται ὑπὸ τοῦ αἵματος καὶ ἐξουδετεροῦται ἡ ἐνέργεια αὐτῶν. Ἐὰν δὲ συμβαίνει ἐνίοτε ἄνθρωπος τις, προσβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν ν' ἀποθάνῃ, τοῦτο γίνεται, ἢ διότι τὸ οἰκοδόμημα ἦν ἤδη σεσηπὸς καὶ ἐτοιμόροπον ἐπομένως ἔχρηζε μόνον τῆς μεσολαβήσεως τῶν εὐκρινῶν καὶ πανταχοῦ εἰσχωρούτων μικροβίων τῆς ἰμφλουέντιζας, ὅπως λάθωσι καιρὸν καὶ ἄλλα πολὺ τούτων καταστρεπτικώτερα νὰ ἐγκαθιδρυθῶν, ἢ διότι δὲν ἐδόθη καιρὸς εἰς τὸν ὄργανισμὸν ν' ἀνακαινισθῇ ἐκ τῆς πρώτης βλάβης, πρὶν ἢ εἰσδύσουσιν καὶ ἄλλοι ἐχθροί, οὐχὶ τὸσον ἀφελεῖς ὅσον ἡ ἰμφλουέντισα.

Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον ἢ ἐμφάνισις τῆς περιπνευμονίας μετὰ τὴν ἰμφλουέντιζαν, ἢ περιπλοκὴ ἄλλων ἀσθενειῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων δυσκόλως ἀπαλλάσσεται ὁ ἀνθρώπινος ὄργανισμὸς. Διότι καὶ ἡ περιπνευμονία παράγεται ἐκ τῆς παρουσίας μικροβίων ἐχόντων σχῆμα κόκκων καὶ πολλαπλασιαζόμενων ἐντὸς ἡμῶν ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ εἰς μέγιστον ποσόν.

Ἐὰν τώρα μᾶς ἐρωτήσῃ τις ποῖα εἶνε τὰ διάφορα συμπτώματα τῆς ἰμφλουέντιζας, δυνάμεθα νὰ τῶ ἀπαριθμήσωμεν πλεῖστα ὅσα, διὰ τῶν ὁποίων ὅμως οὐχὶ μόνον ὁ ἀδάης τῆς ἰατρικῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἰατρὸς ἀκόμη βεβαίως δὲν θά γείνη σφώτερος. Συνειθίζουσι ὁπωσδήποτε ν' ἀποδίδουν εἰς αὐτὴν πόνο κατὰ τὴν κεφαλὴν, τοὺς μυῶνας καὶ τὰ ἄρθρα, νευραλγίας διαφόρους καὶ κατὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος. Ἦγη καὶ πολλὴν εὐαισθησίαν εἰς τὸ ψῦχος, πυρετόν, ἀσθῆνους ἰδρώτας, ἐρυθρότητα τοῦ προσώπου, ὀφθαλμίας, παρωτίτιδα, ὠταλγίαν, ὠτορροίας, κόρυζαν, ἀμυγδαλίτιδα, βραγχίτην φωνῆν, φλεγμονώδη κυνάγχην, πλήρη ἀφωμίαν, λαρυγγίτιδα, κατάρρου τῆς τραχείας ἀρτηρίας καὶ τῶν βρόγχων, ὑπεραιμίαν καὶ ἀποπληξίαν πνευμονικὴν, ξηρὰν βήχα ἢ συνδυασμένην ὑπὸ ἀσθῆνους πτυέλων, ναυτίαν, ἐμέτους, ἔμφραξιν, διάρροϊαν ἢ δυσεντερίαν, ἐντεραλγίαν, ῥινορραγίαν, αἰμόπτυσιν, ἐντερορραγίαν, μητρορραγίαν, ἐξανθήματα, παραληρήματα, ὑπεραιμίαν τῶν μηνίγγων ἢ τοῦ ἐγκεφάλου, ἀποπληξίαν, μηνιγγίτιδα, γενικὴν ἢ μερικὴν παραλυσίαν, καρδιακὴν ἢ πνευμονικὴν παράλυσιν, ἀδυναμίαν, ἀνορεξίαν κτλ. συμπτώματα δηλαδὴ ἕκαστον τῶν ὁποίων ἠδύνατο ν' ἀποτελέσῃ ἴδιαν νόσον καὶ ἐκ τῶν ὁποίων καὶ μόνων οὐδέποτε ὁ ἰατρὸς ἡμπορεῖ νὰ ἐξιχνιάσῃ τὴν ἀσθένειαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον, ὅτι εἶνε κοινὰ εἰς ὅλας τὰς ὀξείας μiasmaticas ἀσθενείας.

Συμβουλευόμεν λοιπὸν τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἐν περιπτώσει ἀσθενείας ἐξ ἐπιδημίας προερχομένης, νὰ μὴ ἐπιχειρῶσι τῶν μόνων τῶν, βασιζόμενοι εἰς ὁδηγίαν αὐτὰς μὲν καθ' ἑαυτὰς ἀκροφαλεῖς, δι' αὐτοὺς δ' ἔτι ἀκροσφαλεστέρως, ἀλλ' ἀπαξ συμβουλευθέντες τὸν ἰατρὸν τῶν ν' ἀκολουθῶσι πιστῶς καὶ αὐστηρῶς τὰς ὁδηγίας του, αἱ ὁποῖαι πάντοτε θά παραλλάσσουσι συμφώνως πρὸς τὴν ἡλικίαν, τὴν κράσιν, καὶ τὰς ἄλλας βιολογικὰς συνθήκας ἐκάστου ἀτόμου.

Ἐν Χαλκιδόνι

Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ.

Ο ΟΡΚΟΣ ΣΟΥ

Καλὰ καλὰ δὲν συλλογίσθηκες
Πῶς ὁ θυμὸς πολὺ δὲν μένει,
Κ' εἶπες καὶ 'ς τὴ ζωὴν μου ὠρκίσθηκες
Νῆσαι γιὰ πάντα θυμωμένῃ.

Μετάνοιος καὶ δὲν ἔμπορεῖς,
Θέλεις, ζητᾷς νὰ μοῦ ἔμιλῃς,
Μὰ εἶν' ὁ ὄρκος σου βαρὺς
Καὶ τρέμεις μίπως τὸν πατήσῃς.

Καλὰ καλὰ δὲν συλλογίσθηκες
Πῶς ὁ θυμὸς πολὺ δὲν μένει,
Ἐπιῆγες ἄδικα κι' ὠρκίσθηκες
Καὶ τώρα βροῖσκεσαι δεμένῃ.

Ἐλα καὶ μὴν καρδιοχτυπᾷς,
Πάρε τὸν ὄρκο πάλι ἔπισθ'·
Ἄν ζῶ χωρὶς νὰ μ' ἀγαπᾷς,
Τί θέλω τάχα καὶ νὰ ζήσω;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.